

Een zootje fint *Alosa fallax* nader bekeken

Jan Haelters

De fint *Alosa fallax* is een haringachtige, anadrome vissoort, die in bepaalde gebieden ook constant in zoetwater verblijft. Noordzeefinten brengen het grootste deel van het jaar door in zee of estuaria, om in mei rivieren in te trekken om er te paaien (vandaar ook de naam meivis die soms gebruikt wordt). In de eerste helft van de 20^e eeuw kwam de fint nog zeer algemeen voor in de rivieren die uitmonden in de zuidelijke Noordzee, waaronder de Schelde. Door een verslechterende waterkwaliteit, het verdwijnen of onbereikbaar worden van paaigronden in de rivieren, en misschien ook door overbevissing in de rivieren of door klimatologische omstandigheden, werd het dier geleidelijk aan zeldzamer.

Tussen 1930 en 1950 was de fint volledig verdwenen uit de Schelde, de Rijn en de Maas. Toch waren er nog finten in de zuidelijke Noordzee; ze werden bijvoorbeeld frequent gevangen door strandvisser te Knokke in het midden van de jaren 1980 (eigen waarnemingen). De laatste jaren worden opnieuw vaker finten waargenomen in de Westerschelde en Zeeschelde, ongetwijfeld door een verbeterde waterkwaliteit. Door Maes *et al.* (2004) werden in mei 2003 volwassen finten gevangen in de Zeeschelde, en tussen mei en oktober éénjarige finten. Heel jonge fint (< 1 jaar) werd er nog niet aangetroffen, wat erop wijst dat de fint zich nog niet opnieuw voortplant in de Schelde (Maes *et al.*, 2004). Ondanks het feit dat de fint de laatste jaren steeds algemener wordt, blijft het volgens internationale overeenkomsten een beschermd soort, wat overgenomen werd in het Koninklijk Besluit ter bescherming van mariene diersoorten van 21 december 2001 (Belgisch Staatsblad van 14 februari 2002).

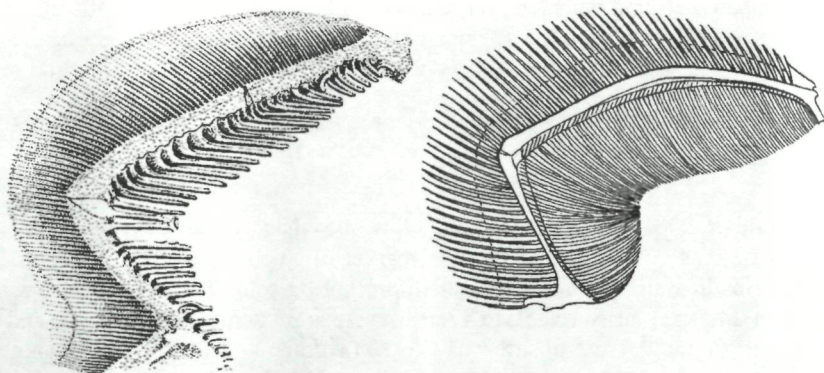
Omdat de fint een wettelijk beschermde diersoort is, werd een kleine partij finten, voor verkoop aangeboden te Zeebrugge op 23 september 2005, door de overheid in beslag genomen. Bij het feit dat een beschermd soort voor verkoop werd aangeboden, dienen we wel het volgende te vermelden: er bestaat in onze wateren geen gerichte visserij op de fint, gezien zijn geringe marktwaaarde, en finten die in een visnet terechtkomen overleven dit nooit.

De in beslag genomen finten waren afkomstig van een lokale visser te Newhaven, tussen Portsmouth en Dover in het oostelijke Kanaal. Het waren er 65, met een totaal gewicht van 24,5 kg. Ze werden onderzocht op hun identiteit. Er bestaat immers een andere, nauw verwante anadrome vissoort die er erg goed op lijkt: de elft *Alosa alosa* (Linnaeus, 1758). De fint werd pas in 1803 beschreven als een aparte soort (door Lacépède). De populatie van de elft is in de zuidelijke Noordzee, samen met die van de fint, zeer sterk achteruitgegaan in de eerste helft van de 20e eeuw. In tegenstelling tot

de fint heeft de elft zich echter niet hersteld. Misschien was de voornaamste oorzaak een minder bestand zijn tegen vervuiling, een sterkere afhankelijkheid van geschikte paaigronden, of de locatie van de paaiplaatsen, blijkbaar verder stroomopwaarts (in zoet water) dan die van de fint (in het overgangsgebied zoet- zout). De elft zou ook enkele decennia eerder verdwenen zijn dan de fint. Af en toe wordt de vangst van een elft in de zuidelijke Noordzee gemeld. In de meeste gevallen blijkt achteraf dat het hier om een fint ging, maar soms is dat niet meer na te gaan.

We (auteur en Francis Kerckhof) vonden het dus de moeite waard om de in beslag genomen finten wat nader te bekijken, vooral om te onderzoeken of er zich geen elften tussen bevonden. Vooral bij jonge vissen zou het verschil moeilijk zichtbaar zijn, en er bestaan kruisingen tussen elften en finten. De voornaamste verschillen tussen elft en fint zijn de volgende:

- de elft wordt groter (83cm t.o.v. 60cm voor de fint);
- de fint heeft lateraal een wisselend aantal vlekken (aan elke kant ten minste 1 maar meestal meerdere); de elft heeft er geen, of één aan elke kant, heel zelden meer;
- de soorten zijn iets anders van vorm;
- het aantal kieuwboogaanhangsels van de eerste kieuwboog (zie figuur 1) bedraagt bij de fint 30 tot 80 (Fishbase, 2005), volgens andere bronnen 40 tot 60 (Poll, 1947; Wheeler, 1969), bij de elft zijn het er 85 tot 130 (Fishbase, 2005), volgens andere bronnen 80 tot 130 (Wheeler, 1969) of 60 tot 120 (Poll, 1947).

Figuur 1: De beste manier om finten en elften te onderscheiden is het tellen van het aantal aanhangsels van de eerste kieuwboog: bij de elft (rechts) zijn het er veel meer dan bij de fint (links), en ze zijn ook veel fijner. De kieuwboogaanhangsels bevinden zich op de figuur rechts van de kieuwboog (uit Poll, 1947).

Alle in beslag genomen finten werden gemeten, en het aantal laterale vlekken links werd geteld. Van 20 dieren, waaronder alle dieren die slechts 1 laterale vlek hadden, werd het aantal aanhangsels van de eerste kieuwboog geteld.

De lengte van de vissen bedroeg 30 tot 47cm, met een gemiddeld van 35,6cm (standaardafwijking 4.2cm). Het aantal laterale vlekken links bedroeg 1 tot 13 (gemiddeld 4, standaardafwijking 2,3). Er werd vastgesteld dat niet alle vlekken even groot of duidelijk zijn. Er kunnen bovendien bij sommige exemplaren verschillen zijn tussen het aantal vlekken links en rechts (tot 2 vlekken verschil) en in de verspreiding van de vlekken over de laterale zijde van de linker- en rechterkant. De vlekken waren bij sommige vissen verspreid over de volledige laterale zijde, bij andere slechts over de voorste helft van het lichaam.

Het aantal kieuwboogaanhangsels bij de 20 dieren bedroeg tussen de 38 en 44, met een gemiddelde van 40 (Standaardafwijking: 1.8). Deze 20 dieren waren dus zonder twijfel finten, en het lijkt ons ondenkbaar dat zich bij de andere dieren elften bevonden (gezien hun uitzicht en het aantal laterale vlekken).

Besluit

Het verdient aanbeveling om geselecteerde finten die incidenteel gevangen worden te controleren op het aantal kieuwboogaanhangsels, om na te gaan of het eventueel geen elft betreft. Het tellen van het aantal laterale vlekken is niet betrouwbaar om de soorten uit elkaar te houden. Voorlopig is het wachten op de terugkeer van de elft in onze wateren. Het kan wel lang wachten worden. Het lijkt er namelijk op dat de elft in de Noordzee 'op' is, en het is moeilijk te voorspellen of de rivieren, met hun kunstmatige obstructies, ooit nog geschikt zullen zijn voor deze soort. De fint echter, die lijkt terug van weggeweest.

Summary

On 23 September 2005 a small shipment of twaite shad *Alosa fallax*, caught near Newhaven, UK, was confiscated at the fish market of Zeebrugge, Belgium. This is a protected species in Belgium, and it can therefore not be sold. The 65 animals (with a total weight of 24.5kgs) measured 30 to 47cms (average 35.6cms, S.D. 4.2cms), and the number of spots on the left lateral side was 1 to 13 (average 4, S.D. 2.3). Of 20 animals, including all those with only one lateral spot on each side, the gill rakers on the first gill arch were counted. These gill rakers numbered 38 to 44 (average 40, S.D. 1.8), and it can be concluded that all animals were indeed twaite shad. The allis shad *Alosa alosa* resembles the twaite shad but it has more gill rakers. The fact that allis shad has no, or

only one spot on the lateral side, should never be used for identification purposes. Allis shad is probably extinct in the southern North Sea.

Literatuur

FISHBASE, 2005: <http://www.fishbase.org>, 6 november 2005

MAES, J., GEYSEN, J., STEVENS, M. & OLLEVIER, F., 2004. Opvolging van het visbestand van de Zeeschelde; resultaten voor 2003. Studierapport in opdracht van het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer, Katholieke Universiteit Leuven, 24p.

POLL, M., 1947. Faune de Belgique: poissons marins. Musée Royal d'Histoire Naturelle de Belgique, Brussel, 452p.

WHEELER, A., 1969. The fishes of the British Isles and North-West Europe. MacMillan and Co. Ltd., London, 613p.

**J. Britostraat 24
8200 Brugge**